

DET NYE NOR

- Her er hindrene som må overstiges
- Ekspert-tvil om kraftig kommunekutt

Av MAGNUS WRIGHT JACOBSEN
og MARIUS BECK DAHLE (foto)

ØRSTA/VOLDA (VG) Ørsta og Volda har vært som hund og katt siden tidenes morgen. Nå kan de to rivalene bli slått sammen.

Alle norske kommuner skal nå undersøke mulighetene for å slå seg sammen med naboene. 199 er allerede i gang, ifølge Kommunal Rapport.

Men regjeringens prestisjefylte kommune-reform, som skal være sluttført i 2020, er meget krevende, mener ekspertene. De tror ikke reformen vil føre til færre enn 200 kommuner i Norge.

– At denne reformen skal gjennom to valg før den er en realitet, gjør ikke akkurat veien fram enkel, sier Anne Lise Fimreite, professor ved Universitetet i Bergen.

Reformen fikk flertall i Stortinget før sommeren, og flere trekker nå fram Arbeiderpartiet som en joker.

– Jeg tenker at Ap rent prinsipielt mener dette er en god idé, men hvorfor skal de hjelpe regjeringen? spør Fimreite.

Positive

Men i Ørsta og Volda ser de lyst på mulighetene.

– Jeg tror vi om noen år er én kommune, sier Volda-ordfører Arild Iversen (KrF).

Det støtter ordføreren i nabokommunen Ørsta, Rune Hovde (H), som ser på Volda som en selvskreven del av en eventuell kommunesammenslåing.

Ørsta og Volda omtales som tvillingkommuner. Med sentrum én mil unna hverandre, henholdsvis 10 500 og 9000 innbyggere og med like anstrengt økonomi, har mange ment at de to kommunene burde slått seg sammen – for lengst.

– Vi har hatt suksess med mange samarbeidstiltak gjennom mange år, sier Iversen.

– Og vi har felles bo- og arbeidsmarked, legger Hovde til.

Rivalisering

Men slike tanker er ikke uten videre lett å selge inn til befolkningen, der rivaliseringen har røtter langt tilbake i tid. Ordførerne frykter strid om kommunenavn eller lokalisering av tjenester.

– I slike debatter trumfer følelser alltid fakta, sier Hovde.

BI-professor Rune Sørensen tror det blir vanskelig å slå sammen utkantkommuner, mens kommuner nær storbyer i større grad vil slås sammen.

– Et slikt opplegg vil trolig være lettere å få støtte for i Stortinget, sier Sørensen.

Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner (H) mener det nå er forståelse både på Stortinget og ute i kommunene for at det er riktig med en kommunereform.

– Jeg opplever et Arbeiderparti som ønsker å gjennomføre en reform. Og så er det ikke slik at vi kommer til å bli enige om alt. Men

gjennom stortingsbehandlingen ble vi enige om mye, sier han.

Sanner avviser at regjeringen har et snevert syn på kommunene.

Lokaldemokrati

– Jeg helt enig i at kommunen også har en betydning langt utover å gi gode velferdstjenester. Det handler om lokaldemokrati. Men lokaldemokrati handler ikke bare om antall kommunehus, men også om hvilken makt som ligger i kommunestyresalen, sier han.

– **Har kommuner som er skeptiske til sammenslåing tilstrekkelige grunner til å slå seg sammen?**

– Jeg mener det. Fordi vi har lagt fram særdeles gode økonomiske virkemidler som gjør at en ny stor kommune får mer forutsigbar kommuneøkonomi, sier Sanner, som understreker at reformen skal bygge på frivillighet.

Regjeringens ekspertutvalg mente antall kommuner burde kuttes ned til nærmere 100.

– **Kan du være fornøyd dersom reformen ikke fører til færre enn 200 kommuner?**

– Det kan godt være, så lenge innbyggerne får bedre tjenester. Men også i fremtiden vil det være små kommuner på grunn av den mangfoldige geografien i Norge, sier Sanner.

Siden 1995 har det vært frivillig å slå seg sammen. Stortingsflertallet har nå bestemt at enkeltkommuner i «helt spesielle situasjoner» ikke kan stanse «hensiktsmessige» endringer.

– Den største utfordringen blir at reformen skal være frivillig sier Reidar Almås, professor ved Norsk senter for bygdeforskning.

– **Det vil bli en lang rekke tilfeller der en sentrumskommune vil slå seg sammen med omliggende kommuner, mens disse ikke vil.**

E-post: magnus.wright.jacobsen@vg.no

7 om sammenslåing

Tror du Norge har færre enn **200** kommuner i 2020?

Foto: HANS CHRISTIAN HANSSON, UIB

Anne Lise Fimreite,
Universitetet i Bergen

– *Nei, jeg vil tro vi har rundt 400 kommuner da, ikke mindre enn 375. Noen helt opplagte kommunesammenslåinger har vi fått, særlig rundt de store byene.*

Foto: TRON TRONDAL, UIO

Jan Erling Klausen,
Universitetet i Oslo/NIBR

– *Nei, dessverre. Jeg tipper 350.*

Foto: NTB SCANPIX

Rune Sørensen, BI

– *Nei, jeg tror det er lagt opp til for stor grad av frivillighet fra kommunenes side. Det kan også se ut som mindre kommuner kommer til å bli kompensert økonomisk selv om de ikke vil slå seg sammen.*

RGESKARTET

VIL IKKE VÆRE SKILT:
Volda-ordfører Arild Iversen og Ørsta-ordfører Rune Hovde står ved skiltene som markerer kommunegrensen de vil ha vekk.

UTFORDRINGENE

ØYKOMMUNENE

Ti øykommuner er med i sammenslutningen «mikrokommuner mot kommunesammenslåing». Ordfører i **Røst**, Tor Arne Andreasen (Ap), er initiativtaker og blant de mest kritiske til sammenslåing.

– I utgangspunktet er vi en veldig liten kommune med rundt 600 innbyggere. Men det er tre-fire timer med bilferge til fastlandet. Så det vi må ha på Røst, som skole og sykehjem, må vi produsere her ute, sier Andreassen.

SKILSMISSEKOMMUNENE

På slutten av 1970-tallet splittet noen kommuner seg opp. En av dem var **Sula** i Møre og Romsdal som skilte seg fra Ålesund.

– Blant dem som opplevde 1977 er det nok veldig sterke tilhengene av at Sula bør fortsette som egen kommune. Etter utskillingen opplevde mange betydelige forbedringer, sier Geir Ove Vegsund (H), ordfører i Sula. – De som er i 25-40 årsalderen ser nok ikke på kommunegrensene på samme måten.

FAKTA KOMMUNEREFORMEN

- Regjeringen gjennomfører en kommunereform med sikte på større og mer robuste kommuner.
- Nå skal alle landets kommuner avklare om det er aktuelt å slå seg sammen med nabokommuner.
- Våren 2015 blir det bestemt hvilke oppgaver kommunene skal ha.
- De første vedtakene om sammenslåing skjer sommeren 2016, mens eventuelle tvangssammenslåinger inngår i den nye kommuneinndelingen som vedtas våren 2017.
- Reformen skal være ferdig i 2020.

KRAFTKOMMUNENE

En del norske kommuner har høye inntekter, blant annet fra vannkraft. Å skulle slå seg sammen med kommuner uten slike inntekter, kan derfor by på utfordringer.

– **Tinn** er en kommune med relativt store kraftinntekter, i tillegg til at vi har satser på turisme og har en del industri, sier Steinar Bergsland (H) ordfører i Tinn kommune. – På den ene siden av oss har vi kommuner med store økonomiske utfordringer, så vi har vedtak i kommunestyret på at vi ikke ønsker noen sammenslåing, sier han.

FORSTADSKOMMUNENE

Mange har tatt til orde for at kommuner rundt de store byene bør slå seg sammen. Men ordføreren i **Lørenskog** i utkanten av Oslo, Åge Tovan (Ap), mener kommunen hans da ville blitt «voldsomt stor»:

– I løpet av de nærmeste ti årene blir vi over 40 000 innbyggere. Vi er allerede store nok og har gode fagmiljøer så vi tjener ingenting på sammenslåing, sier han.

LANDKOMMUNENE

Landkommunen **Våler**, med litt under 5000 innbyggere, grenser blant annet til bykommunen Moss. Våler-ordfører Reidar Kaabbel (Sp) mener imidlertid at Våler drives på en annen måte og har andre utfordringer enn bykommuner.

– Nærheten innbyggerne får til kommunen og tjenestene i Våler er viktig for folk, og det er en av forskjellene mellom by- og landkommuner, sier Kaabbel.

Kartgrunnlag: STATENS KARTVERK

Foto: BYGDEFORSKNING

Reidar Almås, Norsk senter for bygdeforskning/NTNU
– Nei, Norge vil ha mellom 250 og 300 kommuner i 2020.

Foto: UIO

Harald Baldersheim, Universitetet i Oslo
– Vi vil ha 300-350 kommuner i 2020. En minstestørrelse på 15 - 20 000 innbyggere er en skrivebordsfantasi.

Foto: HSF

Oddbjørn Bukve, Høgskulen i Sogn og Fjordane
– Mitt tips er at tallet på kommuner vil bli om lag halvert. 200-250 kommuner kan bli resultatet.

Foto: UIN

Asbjørn Røiseland, Universitetet i Nordland
– Det ville jeg ikke satt penger på. Det kommer helt an på om regjeringen evner og tør å tilføre kommunene nye sentrale oppgaver og redusere statlig detaljstyring.